

КЫРГЫЗ АДАБИЯТ ПРЕДМЕТИ БОЮНЧА 2014-2015-ОКУУ ЖЫЛЫНА

КАРАТА МУГАЛИМДЕРДИН АВГУСТ КЕҢЕШМЕСИНЕ СУНУШТАР

Кыргызстан өз алдынча эгемендүү мамлекет, демек, анын мамлекеттик тили өлкөдөгү бардык жарандар өздөштүрүүгө тийиш болгон улуу мурас. Ал эми ошол тилди өздөштүрүү мамлекеттин түпкү элинин адабиятын окуп-үйрөнүү менен байланышат. Кыргыз адабияты окутуу мамлекеттик эмес тилде жүргүзүлгөн мектептерде, негизинен, жергиликтүү элдин салтын, маданиятын, тарыхый басып өткөн жолун, элдик ишенимдерин үйрөтүү менен, эң башкысы, мамлекеттик тилди практика жүзүндө колдонууга түрткү берет. Кыргыз адабияты предмети – кыргыз тилин колдонууга, жазуу жана оозеки кеп маданиятын өстүрүүгө жардам берүүнүн башкы сыноо аянтчасы, көнүшүү тилкеси, тилдик билимин ишке ашыруунун жакшы мүмкүнчүлүгү.

Чынында эле окутуу орус, өзбек, тажик тилдеринде жүргүзүлгөн мектептер үчүн кыргыз адабияты предметинин чоң проблемалары орун алган: алар окуу китептеринин ойдогудай эместиги, методикалык колдонмолордун жоктугу, адистердин жетишсиздиги ж.б., демек, бул багытта мугалимдердин Август кеңешмесинде пикирлешүүлөр да жандуу, кызыктуу жана пайдалуу болот.

Соңку жылдардагы Кыргызстандагы улуттар аралык жаңжалдар, мамлекеттик жана жеке менчик жайларды басып алуулар, эл ичинде чагымчылардын көбөйүшү жана жаштардын аларды ээрчип кетиши, диний-радикалдык агымдарга балдарыбыздын улам арбыныраак берилип жаткандыгы ыйман-адеп сабагы катары кыргыз адабияты предметинин ролун жана маанисин жогорулатып жатат.

Адабиятты окутууда мугалимдер көркөм тексттин ички маңызын ачып, ошол чыгармада сүрөттөлгөн эл башынан өткөн турмушту, кыйынчылык күндөрдү, ошол кездеги улуттардын бири-бирине жардамдашкан учурларын, алардын руханий баатырдыгын көрсөтүп бериши керек.

Быйылкы салтка айланган Август кеңешмелеринде мугалимдердин эң башкы милдети: кыргыз адабияты сабагы аркылуу балдарды улуттар ынтымагына тарбиялоонун маселелерин көтөрүп чыгып, канткенде мекенчилдерди, интернационалчыларды көбөйтөбүз деген проблема боюнча ой жүгүртүү.

Окутуу **орус тилинде жүргүзүлгөн** мектептер (класстар) үчүн быйыл педагогика илимдеринин доктору, профессор Абдыкерим Муратовдун жетекчилигинде түзүлгөн программа (ал “Айат” басмасынан 2009-жылы, Кыргыз билим берүү академиясынан 2011-жылы басылып чыгып,

мектептерге жиберилген) бир топ өркүндөтүлүп, Кыргыз билим берүү академиясынын Окумуштуулар кеңешинде жактырылып, колдонууга сунушталды. Дал ушул 2014-жылы Кыргыз билим берүү академиясынан басылган программа гана негизги программа болуп эсептелет, окуу китептери жана окуучулар үчүн ар кандай сынак тапшырмалары ушул нормативдик документтин негизинде даярдалат. Бул программанын негизинде сынакка коюлган окуу китептери чыгып жатат. Бирок ошол эле кезде башка дагы альтернативдүү окуу программалары жана окуу китептери колдонула берет. Айрым мектептер «Себат» кыргыз-түрк лицейлеринин окутуу орус тилинде жүргүзүлгөн класстары үчүн 7,8,9,10,11-класстарынын 2006-2011-жылдарда чыккан окуу китептерин, видеофильмдерин, компакт-дисктерин, колдонмо дептерлерин пайдаланып келет, алар да чынында сабагыңыздарды үзүрлүү кылууга жардам берет.

Окутуу **өзбек, тажик тилдеринде жүргүзүлгөн** мектептер үчүн программа басылып, практикага сунуш кылынган, ал нормативдик документ бардык мектептерге жетти. Оштогу өзбек мектептерин окуу китептери менен камсыз кылуу боюнча борбор бир катар окуулуктарды чыгарды жана дагы да негизги жана альтернативдүү окуулуктарды чыгаруунун камында.

Окуу орус, өзбек жана тажик тилдеринде жүргүзүлгөн мектептердин 5-11-класстары үчүн 2014-2015-окуу жылында сунуш кылынуучу “Кыргыз адабияты” окуу китептердин тизмеси

1. Окутуу орус тилинде жүргүзүлгөн мектептердин 5-11-класстар үчүн сунуш кылынуучу “Кыргыз адабияты” окуу китептери:

5-класс:

«Кыргыз адабияты», (авторлору: Мусаев А., Үсөналиев Т.), Бишкек, 2012

6-класс:

«Кыргыз адабияты», (автору: Үсөналиев Т., Мусаев А.), Бишкек, 2006

7-класс:

«Кыргыз адабияты», (авторлору: Оморова А., Султанбекова Б.), Бишкек, 2012

8-класс:

«Кыргыз адабияты», (авторлору: Жаркынбаева М., Исакова Д.), Бишкек, 2012

9-класс:

«Кыргыз адабияты», (авторлору: Оморова А., Досматова Д.), Бишкек, 2012

10-класс:

«Кыргыз адабияты», (авторлору: Жээнтаева К., Исаева В.), Бишкек, 2012

11-класс:
«Кыргыз адабияты», (авторлору: Ботбаева К., Исакова Д.), Бишкек, 2012

2. Окутуу өзбек тилинде жүргүзүлгөн мектептердин 5-11-класстар үчүн сунуш кылынуучу “Кыргыз адабияты” окуу китептери:

5-класс:

«Кыргыз адабияты», (автору: Момуналиева С.), Бишкек, 2004

6-класс:

«Кыргыз адабияты», (автору: Момуналиева С.), Бишкек, 2008

7-класс:

«Кыргыз адабияты», (автору: Момуналиева С.), Бишкек, 2012

8-класс:

«Кыргыз адабияты», (автору: Момуналиева С.), Бишкек, 2012

9-класс:

«Кыргыз адабияты», (автору: Момуналиева С.), Бишкек, 2012

Окутуу тажик тилинде жүргүзүлгөн мектептердин 5-11-класстары “Кыргыз адабияты” окуу китептери даярдала электигине байланыштуу окутуу орус, өзбек тилдеринде жарык көргөн окуу китептери менен окуп турушса болот.

Өзбек, тажик мектептериндеги кыргыз адабияты предметинин мазмуну, программа, окуу китептери боюнча ой-сунуштар мугалимдердин кеңешмесинде кеңири талкууланып, алар түзүүчүлөргө, авторлорго, методисттерге жеткирилсе деген ойдобуз. Ошол эле кезде окутуу өзбек, тажик тилдеринде жүргүзүлгөн мектептерде кыргыз адабиятын окутуу өз-өзүнчө өзгөчөлүктөргө ээ, ал өзгөчөлүктөр атайын илимий-методикалык багытта талкуулоону талап кылат.

Август кеңешмелеринде окутуу мамлекеттик тилде жүргүзүлбөгөн мектептердин кыргыз адабияты мугалимдеринин секциялары төмөнкүдөй маселелерди талкуулашкандыгы туура деп эсептейбиз:

- кыргыз адабиятын ааламдашуу доорунда окуучуларга үйрөтүүнүн мааниси, максаты, проблемалары;

- окутуу орус, өзбек, тажик тилдеринде жүргүзүлгөн мектептер үчүн түзүлгөн билим берүүнүн мамлекеттик стандарты, ошол стандартка негизделген окуу программалары, алардын жетишкендиктери, кемчилдиктери, өркүндөтүүнүн жолдору;

- орус жана өзбек мектептери үчүн түзүлгөн окуу китептери;

- мамлекеттик тилде окутуу жүргүзүлбөгөн мектептерде кыргыз адабиятын окутуунун жалпы өзгөчөлүктөрү;

- кыргыз адабиятын орус (өзбек, тажик) адабияты менен интеграциялап окутуунун ыкмалары;

• кыргыз адабиятын окутуу аркылуу этнолингвистикалык, этномаданий билим берүүнүн жолдору;

• тил аркылуу дил таанытуу;

• кыргыз адабияты сабагындагы сөздүк жумуштары;

• окутуу кыргыз эмес тилдерде жүргүзүлгөн мектептердин кыргыз адабияты мугалимдеринин иш тажрыйбалары;

• кыргыз адабиятынын материалдары аркылуу достукка, ынтымакка, улуттук биримдикке, Ата журтту сүйүүгө тарбиялоонун, «Кыргызстан – менин мекеним» деген идеяны сиңдирүүнүн жолдорун биргелешеп издөө;

• кыргыз адабияты сабагын инновациялоонун маселелери;

• кыргыз тилиндеги адабияттар менен камсыздоо боюнча мектеп китепканаларынын абалы ж.б.

Жогорудагыдай проблемалар, жалпы эле орус, өзбек, тажик тилдеринде окутуу жүргүзүлгөн мектептерде кыргыз адабиятын үйрөтүүнүн маселелери боюнча сунуштарыңыздар, пикирлериниздер болсо биз менен кабарлашыңыздар.

Биздин адрес:

Бишкек шаары, Эркиндик гүлбагы–25,

Кыргыз билим берүү академиясы

т.: 62-23-59, 0778005511. эл.почта: bashredaktor@mail.ru